

POSTANOWIENIE

Dnia 4 września 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Grzegorzcyk

SSN Krzysztof Pietrzykowski

w sprawie z wniosku J. D.
przy uczestnictwie E. D. i Prokuratora Okręgowego w W.
o nakazanie powrotu osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej
pod opieką za granicę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 4 września 2020 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od postanowienia Sądu Apelacyjnego
w (...) z dnia 8 listopada 2019 r., sygn. akt I ACa (...),

odrzuca skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 2 kwietnia 2019 roku J. D. wniósł o nakazanie powrotu małoletnich dzieci – M. D. oraz A. D. do Wielkiej Brytanii na podstawie przepisów Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzonej w Hadze 25 października 1980 r. (Dz. U. z dnia 25 września 1995 r., dalej konwencja haska lub konwencja). W toku postępowania wnioskodawca zmodyfikował wniosek żądając nakazania powrotu małoletnich dzieci do Francji podnosząc, że zrezygnował z pracy zawodowej w Wielkiej Brytanii i aktualnie mieszka we Francji.

Postanowieniem z dnia 14 maja 2019 roku Sąd Okręgowy w W. oddalił wniosek. Ustalił, że ze związku małżeńskiego J. D. i E. D., zawartego w dniu 27 grudnia 2014 r. we Francji, pochodzi dwoje małoletnich dzieci: M., urodzony w dniu 10 grudnia 2015 r. w B. w Szwajcarii oraz A. E., urodzona w dniu 2 czerwca 2018 r. w B. w Szwajcarii, gdzie rodzina mieszkała na stałe. W związku z podjęciem pracy zawodowej przez wnioskodawcę w Wielkiej Brytanii, rodzina przeprowadziła się w dniu 15 września 2018 r. do miasta Y. w Wielkiej Brytanii, gdzie zamieszkała w wynajętym mieszkaniu. W grudniu 2018 r., za wiedzą i zgodą wnioskodawcy, uczestniczka wraz z małoletnimi dziećmi pojechała do Polski do jej rodziców na święta Bożego Narodzenia. Wnioskodawca dołączył do niej i strony wspólnie z dziećmi spędziły święta w Polsce, a następnie zorganizowały w dniu 3 lutego 2019 r. ceremonię chrztu młodszego dziecka. Po tej uroczystości rodzina miała powrócić do Wielkiej Brytanii; okazało się jednak, że wnioskodawca już tam nie pracuje, nie posiada tam mieszkania i zamierza przenieść się do rodzinnego miasta B. we Francji. E. D. odmówiła wyjazdu wraz z dziećmi do Francji, wskazując na brak dostatecznej znajomości języka francuskiego, uniemożliwiający jej znalezienie pracy oraz złe relacje z rodzicami wnioskodawcy. Małoletni M. kilkakrotnie odwiedzał dziadków ojczystych we Francji; małoletnia A. E. nigdy nie była we Francji. W tych okolicznościach faktycznych Sąd Okręgowy ocenił, że wniosek nie zasługuje na uwzględnienie, albowiem Francja nie była nigdy miejscem stałego pobytu małoletnich dzieci w rozumieniu przepisów konwencji haskiej. Postulowane przez wnioskodawcę nakazanie ich powrotu do Francji byłoby sprzeczne z art. 3 Konwencji, z którego wynika zastosowanie konwencji do nakazania powrotu dziecka do miejsca stałego pobytu, nie zaś do jakiegokolwiek innego kraju, w którym zamieszkuje aktualnie jedno z jego rodziców.

Zaskarżonym postanowieniem z dnia 8 listopada 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację wnioskodawcy od tego postanowienia, dzieląc ustalenia faktyczne i ocenę prawną Sądu pierwszej instancji. Podniósł, że wnioskodawca, domagając się powrotu małoletnich dzieci do Francji, w istocie domagał się nakazania wydania mu dzieci do miejsca jego aktualnego zamieszkania. Tymczasem w myśl przepisów konwencji nakazanie powrotu małoletniego może nastąpić do miejsca stałego pobytu dziecka, a nie do jakiegokolwiek kraju, w którym

aktualnie przebywa jedno z rodziców małoletnich dzieci, chodzi bowiem o zapewnienie dziecku możliwości funkcjonowania w stabilnym środowisku nie tylko rodzinnym, ale i społecznym. W ocenie Sądu Apelacyjnego, nie doszło do bezprawnego zatrzymania dzieci w Polsce w rozumieniu art. 3 Konwencji haskiej, albowiem utrata pracy i mieszkania w Wielkiej Brytanii uniemożliwiła stronom powrót z dziećmi do tego kraju; spór dotyczący miejsca zamieszkania rodziny małżonkowie powinni rozstrzygnąć w drodze porozumienia lub w postępowaniu przed sądem opiekuńczym.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie art. 12 w zw. z art. 1 i 3 Konwencji haskiej i domagał się uchylenia zaskarżonego postanowienia oraz orzeczenia co do istoty sprawy poprzez zmianę postanowienia Sądu pierwszej instancji i uwzględnienie wniosku.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przesłanki dopuszczalności skargi kasacyjnej w postępowaniu nieprocesowym zostały wskazane w art. 519¹ § 1, 2 i 3 k.p.c., stanowiącym *lex specialis* w stosunku do art. 398¹ i 398² k.p.c. Na podstawie ustawy z dnia 26 stycznia 2018 r. o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych (Dz. U. poz. 416) do kodeksu postępowania cywilnego wprowadzono, z dniem 27 sierpnia 2018 r., nowe przepisy: art. 519¹ § 2¹ przewidujący, że skarga kasacyjna przysługuje także w sprawach o odebranie osoby podlegającej władzy rodzicielskiej lub pozostającej pod opieką prowadzonych na podstawie konwencji haskiej z 1980 r oraz art. 519¹ § 2² stanowiący, że skargę kasacyjną w sprawach, o których mowa w § 2¹, mogą wnieść Prokurator Generalny, Rzecznik Praw Dziecka lub Rzecznik Praw Obywatelskich w terminie czterech miesięcy od dnia uprawomocnienia się postanowienia. W uzasadnieniu projektu tej ustawy (druk nr 1827) ustawodawca zaakcentował jednoznacznie, że za pożądane uznaje, aby orzecznictwo w sprawach wskazanych w tej ustawie było - ze względu na kontekst międzynarodowy - kształtowane przez Sąd Najwyższy, czemu ma służyć skarga kasacyjna, wnoszona, jednakże, tylko przez szczególne podmioty wskazane w § 2², a zatem przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Dziecka lub Rzecznika

Praw Obywatelskich. W uzasadnieniu projektu ustawy podniesiono, że uczynienie skargi kasacyjnej dostępną dla uczestników postępowania nie uchroni przed działaniami na rzecz opóźniania podejmowanych czynności w tych sprawach. Projektodawca uznał za niezasadne uwagi Rzecznika Praw Obywatelskich do tego projektu, sprowadzające się do spostrzeżenia, że jeśli zamiarem projektodawcy było ograniczenie kręgu podmiotów uprawnionych do złożenia skargi kasacyjnej w tych sprawach, to wskazane wydaje się uzupełnienie listy tych podmiotów o sformułowanie „tylko” lub „wyłącznie”. Projektodawca argumentował, że motywy limitowania kręgu podmiotów legitymowanych do wniesienia przedmiotowej skargi zostały dostatecznie wyjaśnione w uzasadnieniu projektu ustawy.

Wykładnia przytoczonych unormowań procesowych (art. 519¹ § 2¹ i § 2² k.p.c.) prowadzi zatem do wniosku, że skarga kasacyjna wnioskodawcy jest niedopuszczalna i podlega odrzuceniu na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lipca 2020 r., I CSK 818/19, nie publ. i z dnia 24 lipca 2020 r. I CSK 166/20, nie publ.).

jw